

XXXIX. évfolyam 9. szám.

Budapest, 1904. február 28.

NÉPNEVELŐK LAPJA

Nevelés-oktatásügyi és társadalmi hetilap.

A Magyar Tanítók Otthonának,
a Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanító-testületnek

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ

Budapest, VII. ker., Damjanich-utca 34. szám,

Kiadó: **MAGYAR TANITÓK OTTHONA**

Budapest VIII., József-körút 8. szám.

BUDAPEST, 1904.

ELEK LIPOT KÖNYVNYOMDAJA

VII., Kertész-utca 20.

Pályázati hirdetésny.

A „Magyar Tanítók Országos Takaré- és Hitelszövetkezete” igazgatósága az intézetnél betöltendő

számfejtői állásra

pályázatot hirdet.

Pályázhatnak kereskedelmi iskolát végzett egyének.

A pályázatok bizonyítványmá-solatokkal felszerelve 1904. március hó 20-ig az igazgatósághoz (Budapest, VIII., József-körút 8.) küldendők.

Évi fizetés 1200 korona.

Tanító fia, az állás betöltésénél előnyben részesül.

Epekőbajosok

számára többszörösen ki-
próbált biztos hatású **TEA**
kapható nálam. Felhívom a fájdal-
muktól megszabadulni óhajtó szen-
vendőket, hogy teám kipróbálása vé-
gett engem meglátogatni szivesked-
jenek. Bárkinek szivesen rendelkezé-
sére állok. Ezen tea Magyarorszá-
gon még sehol sem kapható. Vidékre
szétküldés postacsomagokban.

KELEN K.

Budapest, Király-útca 10.

Nem kell többé 1000 forintot régii hegedü.

Reményi Mihály műhangszerész. — a **Magy. Kir. Zeneakadémia** szállítója, specialista és szakértő vonós-hangszerek és vonók készítésé-
ben. — legújabb találmánya folytán: **! Hangfokozó gerenda!**
mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva, az sokkal
jobb, erősebb és kellemesebb hangot nyer. A **legnagyobb**
művészek szivesen elismerték, hogy a **Reményi-féle** 200 éves
fából készült és valódi olajokkal bevont saját készítményü
új hegedük sok drága, régi hegedüt mind hangban, mind
szépségben felülmúlnak. Elismervények bármikor megtekint-
hetők. Javítások szakszerű pontossággal kezesség mellett
mérsékelt árban eszközöltetnek.

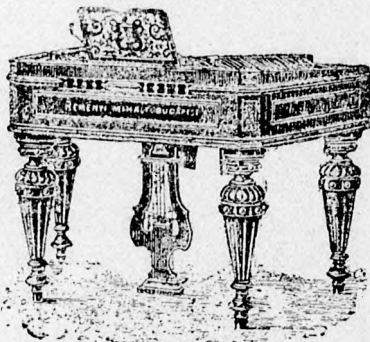
Különlegesség: **Quint-fiszta, tartó Burmester-húrok.**

Nagy választék kitünő, erős hangú **cimbalmokban**, 5 évi jöt-
állás mellett, **fa-, réz-, rézfuvó- és ütő-hangszerekben**.
Mechanikai hangszerek: **Ariston, Ariosa, Intona, Phönix,**
Polyphon, Symphonion a legolcsóbb gyári árakon..

Világhírű harmoniumok és harmonikák nagy raktára.

KIVITEL NAGYBAN ÉS KICSINYBEN.

Zongora- és cimbalomhangolások eszközöltetnek.

Ne vegyen senki hangszert, mig

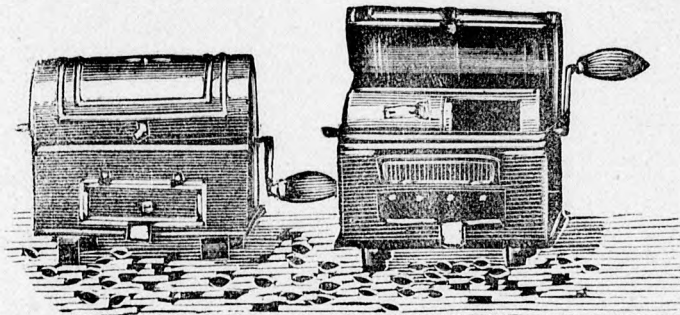
a legújabb 315 ábrával ellátott képes
árjegyzéket át nem olvasta, mely in-
gyen és bérmentve küldetik

Budapestről, Király-utca 44/c. sz.

Szenzációs találmánynak

van elismerve a mi kávépörkölő-keészülékünk, amelynek egyetlen háztartásból sem szabad hiányozni.

Ingyen!

Ingyen!

Kezelése egyszerű és mégis 70% megtakarítással jár, amennyiben a pörkölésnél semmit sem veszít erejéből a kávé, mert az **páramentesen pörkölő és hűti**.
Egy pörkölő beszerzési ára 16 kor és mi dacára ennek, **ingyen** küldünk minden megrendelőnek egyet, ha az egész országban elismert jöminőségű, itt felsorolt kávéfajokból külön vagy vegyesen kísérletkép egy 5 kiló postacsomagot utánvétellel megrendel.

1 kg. Portoriko-kávé	1,30	frt	1 kg. Gyöngykávé finom	1,60	frt
1 „ Portoriko kávé finom	1,50	„	1 „ Gyöngy-kávé legfinomabb	1,90	„
1 „ Kuba-kávé	1,70	„	A kávéhoz csomagolható:		
1 „ Kuba-kávé finom	1,90	„	1/4 kg. Mandarin-tea	1,60	frt
1 „ Mokka-kávé	1,40	„	1/4 „ Háztartási tea	1,25	„
1 „ Mokka-kávé finom	1,60	„	1/4 „ Császárkéverék	2,—	„
1 „ Mokka-kávé legfinomabb	1,90	„	1 csomag Törmelék	—,30	„
1 „ Arany-Jáva-kávé	1,40	„	Célunk ezen kedvezményvel vevőkört és bizalmat szerezni.		
1 „ Arany-Jáva-kávé finom	1,60	„			
1 „ Arany-Jáva-kávé legfin.	1,90	„			

Fent említett kedvezményben minden megrendelő csupán egyszer részesülhet!

Vértési M. és Fia kávé és teakávé viteli vállalat Duna-Földváron.

VÁGÓ B. Fényképészeti és festészeti műterme

Budapest, VII., Csömöri-ut 24
és Murányi-utca 3.

Villanyos megállóhely.

KÉPEK ÁRAI:

Nagyság	Mennyiség			Utánrendelés 1 d.
	3	6	12	
	darab			
Visit . . . kor.	3	5	9	—,80
Kis Makart . . .	5	9	16	1,20
Cabinet . . .	7	12	20	1,60
Nagy Makart . . .	10	16	28	2,—
Boudoir . . .	14	22	40	3,—

Az amerikai szab. **ROSSKOPF**

órak 5 koronáért, svájci Rosskopf órak 8 koronáért kaphatók. Ébresztő óra 3 korona. Első minőségű ébresztő óra 4 korona, ötvéves írásbeli jótállással. Nagy javítóműhelyemben

minden órajavítás 90-kr.-ba kerül.

SCHILLER IZSÓ

órás
BUDAPEST,

IV. ker., Királyi-Pál-utca 12. szám.

Karmanski J. és Társa

magyar olaj- és aquarell-festék-gyár

BUDAPEST, V., BATHORY-UTCZA 16. SZ.

Ajánlja legfinomabb olaj- és aquarell-festékeit
valamint a jóságáról általánosan elismert folyékony
„Csillag” tusait iskolai és technikai célokra

Nagybani
kivitel.

IDEGEN NYELVEK

megtanulására

legjobb a Berlitz módszer.

A Berlitz iskolában (Erzsébet-körút 15. sz.)

ötös csoportban jelentkező tanítokat és

tanítónőket kedvezményes árért tanítják.

Szolidságnak

az üzleti élet terén
sincsen akkora becse,
mint az

Ora és ékszerüzlet

terén, ahol a közönség
csupán a cég becsületességére és megbízhatóságára van utalva.

AXELRAD D. DEZSŐ

Erzsébet-körút 20

ÁRUI JÓSÁGÁÉRT KEZESKEDIK.
Az árak méltányosak. — Ékköveket
— vevői jelenlétében foglal be. —

SZABADALMAT,

védjegyet, mustra- és mo-
deli-oltalmat megszerez,

SZABADALMAKAT

értékesít és finanszíroz bel- és
külföldön a

**Szabadalmakat Értékesítő
Vállalat,**

Pásztor (törv. bejegyzett cég)

BUDAPEST, Erzsébet-körút 17. sz.

TELEFON 24-20.

FOLVILÁGOSÍTÁS DÍJTALAN.

Karmanski J. és Társa

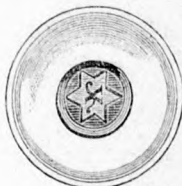
magyar olaj- és aquarell-festék-gyár

BUDAPEST, V., BATHORY-UTCZA 16. SZ.

Ajánlja legfinomabb olaj- és aquarell-festékeit
valamint a jóságáról általánosan elismert folyékony
„Csillag” tusait iskolai és technikai czélokra

Nagybani
kivitel.

IDEGEN NYELVEK

megtanulására

legjobb a Berlitz módszer.

A Berlitz iskolában (Erzsébet-körút 15. sz.)

ötös csoportban jelentkező tanítókat és
tanítónőket kedvezményes árért tanítják.

Szolidságnak

az üzleti élet egy terén
sincsen akkora becse,
mint az

Óra és ékszerüzlet

terén, ahol a közönség
csupán a cég becsületességére és megbízhatóságára van utalva.

AXELRAD D. DEZSŐ

Erzsébet-körút 20

ÁRUI JÓSÁGÁÉRT KEZESKEDIK.
Az árak méltányosak. — Ékköveket
— vevői jelenlétében foglal be. —

SZABADALMAT,

védjegyet, mustra- és model-oltalmat megszerez,

SZABADALMAKAT

értékesít és finanszíroz bel- és
külföldön a

Szabadalmakat Értékesítő

Vállalat,

Pásztor (förv. bejegyzett cég)

BUDAPEST, Erzsébet-körút 17. sz.

TELEFON 24-20.

FOLVILÁGOSÍTÁS DÍJTALAN.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI- ÉS TARSADALMI-HETILAP

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK,
A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetés: egy évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ.**

Fölhívás

Magyarország valamennyi tanítójához az Egyetemes Tanítógyűlés érdekében.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának kötelékébe tartozó 114 tanítóegyesület a múlt nyáron tartott képviselői — országos bizottsági — közgyűlésen elhatározta, hogy az 1904. év nyarán *egyetemes tanítógyűlés tartassék*. A végrehajtási munkálatokkal a közgyűlés az Országos Bizottság igazgatótanácsát bizta meg, amely a fővárosi és a fővárosban központi szervezettel bíró országos jellegű egyesületeket kérte fel egy nagy Rendezőbizottság alakítására.

Nem kevesebb, mint *tíz* egyesület küldött ki képviselőket a rendezés nagy és fontos munkálataira s az ezekből alakult negyedfélszáz tagú Rendezőbizottság immár teljesen szervezkedetten munkálkodik a VI. Egyetemes Tanítógyűlés sikere érdekében.

Elérkezett tehát az ideje, hogy a tanítóság *egyeseihez*, valamennyi kartársunkhoz forduljunk szózatunkkal:

Jöjjetek, jelentkezzetek, — aki csak teheti, — a VI. Egyetemes Tanítógyűlésre!

Az egyetemes gyűlések fontosságát nem szükséges tanítótestvéreink előtt ismertetnünk. Annyit azonban kötelességünk megtenni, hogy az eddigi egyetemes gyűléseink *legkimagaslóbb eredményeire* rámutassunk.

Az 1870-ben megtartott I. egyetemes tanítógyűlés *a községi iskolák fejlődésének* adott hatalmas lendületet.

Az 1874-ben megtartott II. egyetemes gyűlésünk nagy eredménye *a tanítói nyugdíjtörvény* megalkotása volt.

Az 1878-ban megtartott III. egyetemes tanítógyűlés következményeképen a magyar nyelv tanításáról szóló 1879-iki törvény megalkotására mutathatunk.

Az 1890-ben megtartott IV. egyetemes tanítógyűlés eredményének tekinthetjük a *nyugdíj-törvény módosítását* és részben a *kisdédóvási törvényt*.

Az 1896-ban — a II. tanügyi kongresszussal kapcsolatban — megtartott V. egyetemes gyűlésünk a *tanítói közélet terén* teremtett nevezetes fordulatot: ekkor kezdődtek a *szabad tanítóegyesületi mozgalmak, törekvések*, amelyeknek eredménye volt többek között a *tanítóegyesületek szövetkezése képviselői alapon* — az Országos Bizottságban.

E szép és nagy példák után okunk és jogunk van nemcsak *hinni*, de szent meggyőződéssel *bizonyosra venni*, hogy a VI. Egyetemes Tanítógyűlést is üdvös és nagy fontosságú eredmények fogják népoktatásügyünk történetében emlékezetessé tenni. A tételek, melyeket e gyűlés tárgyaúl az Országos Bizottság kötelékéhez tartozó *114 egyesület már eddig is kitűzött*, (népoktatási törvény revíziója, kapcsolatban a szolgálati viszony szabályozásával; fizetésrendezés; a nyugdíjtörvény újabb módosítása; népnevelési egyesületek szervezése;) és amiket a tanítóegyesületek bölcsessége — különösen a szakosztályok részére — még kitűzni fog, egytől-egyig olyan nagyfontosságú kultúrpolitikai érdekeket érintenek, hogy a tanítószáz *egyeteme* véleményének, óhajainak, a nemzeti életfejlődés talajában mélyen gyökeredző kívánalmainak kifejeződése minden bizonnyal *ösvényt fog vágni a legközelebbi jövő országos feladatai számára*.

Mert *igy hiszszük*, mert *igy vagyunk meggyőződve*, ezért kérünk Benneteket, mindnyájatokat, szeretett tanítótestvéreink:

Jöjjetek, jelentkezzetek — aki csak teheti — a VI. Egyetemes Tanítógyűlésre!

*

Az egyetemes tanítógyűlésnek tagja lehet minden tanító, (persze a *nőket* is beleértve) tanár, közoktatásügyi tisztviselő és a közoktatásügy iránt érdeklődő minden honfitársunk, *aki az egyetemes gyűlés tagjaúl jelentkezik s 4 korona tagsági díjat befizet* a VI. Egyetemes Tanítógyűlés pénztárába.

A jelentkezés személyesen vagy levél útján történhetik a VI. Egyetemes Tanítógyűlés Rendezőbizottságának irodájában. *Írásbeli jelentkezésül legalkalmasabb postautalványon a tagsági díjat beküldeni*, amelynek vétele után a Rendezőbizottság irodája azonnal megküldi a „Tagsági Igazolvány“-t a szükséges tudnivalókkal együtt.

Megjegyezzük, hogy — a tagsági díj fejében — a VI. Egyetemes Tanitógyűlés minden egyes résztvevője az egyetemes gyűlés „Napló“-ját külön postaköltség nélkül megkapja. Jelentkezni lehet a mai naptól fogva bármikor, egészen a gyűlés napjáig, amit véglegesen az Országos Bizottság közgyűlése április 5-ikén fog megállanítani.

Tisztelettel tudatjuk már ezuttal, hogy a Rendezőbizottság a legnagyobb figyelemmel fog gondoskodni a gyűlésre jövők fogadásáról, elszállásolásáról, jutányos ellátásáról, kalauzolásáról és szórakoztatásáról.

Minden megkeresésnek — levélben, vagy utalványon történjék is az — címe a következő:

*A VI. Egyetemes Tanitógyűlés Rendezőbizottságának.
Budapest, VIII. ker., József-körut 8. sz. 1. em.*

*

Tisztelt Kartársak! Kedves Testvérek!

Kezetekbe a magyar nemzeti népoktatásügynek s ezzel együtt a magyar tanítósnak a jövő fejlődése van letéve. Amint megértitek — s tudjuk, hogy már is értitek — az idők intőszavát és sietni fogtok a magyar tanítósnak lelkében élő vágyaknak, gondolatoknak, eszméknek kifejezést adni: *azonképen fog alakulni a legközelebbi időben a magyar nemzeti kulturpolitika iránya.*

Ennek a tudatában újra és újra csak az a kérésünk Hozzátok: Jöjjetek, jelentkezzetek, — aki csak teheti — a VI. Egyetemes Tanitógyűlésre!

Budapest, 1904. február 20-án.

Hazafiui és kartársi üdvözléssel:

*Somlyay József s. k.
az Orsz. Bizottság elnöke.*

*Hajós Mihály s. k.
az Orsz. Bizottság titkára.*

*Nagy László s. k.
az O. B. alelnöke, a Rendezőb. elnöke.*

*Szabó Bugáth László s. k.
az O. B. titkára, a Rendezőb. főtitkára.*

Felhívás

valamennyi tanítóegyesülethez és testülethez.

Igen tisztelt Kartársak!

A VI. Egyetemes Tanitógyűléshez, mely hivatva van nagy kérdésekben hallatni az egészmagyar tanítósnak szavát, napról-napra rohamosan közeledünk. A több, mint 350 tagu, nagy Rendező-bizottság immár teljesen szervezve, készen áll az Egyetemes Tanitógyűlés sikerét biztosító érdemleges munkára. Itt az ideje tehát, hogy döntünk egy

nagyfontosságú kérdésben, t. i. abban, hogy *mikor, melyik hónapban s mely napokon tartjuk az egyetemes gyűlést?*

Eddig háromféle kívánság nyilvánult e kérdésben. Az egyik *junius* hónap utolsó hetét, a másik *julius* hónap első hetét, a harmadik augusztus 20-ika tájékát tartja a legalkalmasabbnak.

Hogy tisztába jöhessünk mindegyik kívánsággal s a siker érdekében legalkalmasabb időt választhassuk, felsoroljuk az összes okokat, melyek mindegyik kívánság mellett szólnak, hogy így az okok és érvek legyenek az irányadók ebben a fontos kérdésben.

I.) *Junius utolsó hetét* az Egyetemes Tanítógyűlés Rendezőbizottságának alakuló közgyűlése kívánta. Okai erre a következők:

1. Az augusztusi gyűlések abból az időből váltak szokássá, amikor a vasuti személyszállítás — a maihoz képest — rendkívül drága volt. István-nap tájékán azonban rendkívül leszállított díj mellett, úgynevezett „kéjvonatok” szállították a közönséget Budapesre és vissza, hogy a *néptömegek* az István-napi ünnepeken résztvehessenek s a fővárost csekély költség mellett megismerhessék. Ezt az alkalmat használta fel régen a tanítószó is az országos gyülekezésre, hogy a lehető legcsekélyebb anyagi áldozattal tehessen eleget közügyi kötelességének. Ma már azonban, amikor a vasut személyszállítási *rendes* díja sem nagyobb, mint a „kéjvonatok” díja volt, s ennek a *rendes* díjnak is a *felével* teheti meg az utat az országos gyülekezésre jövő tanítószó: nincs semmi értelme az augusztushoz való ragaszkodásnak, *ha egyéb fontos okok és körülmények egy-egy másik időt előnyösebbnek mutatnak.*

2. Ilyen előnyösebb idő a *junius utolsó hete*; mert:

a) ekkor már az ország iskoláinak óriási többségében a vizsgálatok be vannak fejezve, s a tíz hónapi munkában kifáradt tanítók és tanító-családok üdülési időszaka pedig még nem állott be;

b) az előkészítés és rendezés nagy munkáját más, mint a fővárosban lakó kartársak nem végezhetik; most is 360 ember sorakozott, hogy öt hónapon át időt, munkát, fáradságot minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül *áldozzon az egyetemes tanítógyűlés érdekeinek*; ezektől az önzetlen áldozatkészű fővárosi kartársaktól nem lehet, ő nem szabad még azt az áldozatot is kívánni, hogy a családtagjaiknak *gyermeküknek életszükségletét képező szünidei üdülést is feláldozzák* s itt maradjanak *junius* és augusztusban is a közügyi munkák szakadatlan végzésére; pedig ha ők itt nem maradnak, akkor *julius* elejétől hat hétig az előkészítő munkák teljesen megakadnak, vagy egy-két ember nyakába szakadnak; amit sem az egyetemes gyűlés érdeke, sem az egymás iránt tartozó méltányosság nem követel;

3.) a tanítóknak egy jó része — úgy a fővárosból, mint az ország minden részéből — *julius* elején bevonul katonai szolgálatra; a tanítószó másik része pedig ekkor kezdi meg a mezőgazdasági legfontosabb munkát; ezek tehát az egyetemes gyűlésen nem vehetnének részt abban az esetben, hogyha *juliusban* tartatnék.

II. A *július első hetét* kívánók — az augusztusi idő ellenében — ugyanazzal érvelnek, mint a *junius utolsó hete* mellett levők. Ez

utóbbiaknak a 3. pontban felhozott érveikkel — a katonáskodást és a mezőgazdasági munkát illetőleg — ezeket hozzák fel:

a) a magyar tanítószázad száma olyan nagy, hogy a katonasághoz bevonulók nélkül is akár 20 ezer tagból álló egyetemes gyűlést lehet tartani;

b) mezőgazdasági munkával ma már kevés tanító van *személyesen* elfoglalva, tehát — lekötve; mert azoknak a kartársaknak a legnagyobb része, akik földjárandóságot is kapnak, a föld megművelésével nem maga foglalkozik, hanem földjét bérbe adja; akiknek pedig magán birtokuk van, azok részint a családtagok, részint a segéd-személyzet által 6—7 napra helyettesíteni tudják magukat addig, míg fontos közérdekű munkában akarnak részt venni;

c) ezeket tehát döntő körülményeknek nem tartják; de ezekkel szemben fontosnak és döntőbbnek tartják azt a körülményt, hogy a tanítóképző tanárok június utolsó napjaiban még vizsgálatokkal vannak elfoglalva, tehát a június végén tartandó egyetemes gyűlésben hivatalos elfoglaltság miatt nem vehetnének részt.

III. Az *augusztusi gyűlés* mellett levőket az a gondolat vezérli, hogy — amennyiben a kolozsvári Tanítók Házának felavatása augusztus 20-ikán lesz, — nem volna-e jó augusztusban és pedig úgy tartani az egyetemes gyűlést, hogy az azon résztvevők mindjárt a gyűlés befejezése után Kolozsvárra mehetnének a felavató-ünnepélyre. Az óhajlás magában véve szép és nemes; csak az a kérdés, hogy egymagában véve elég erős-e a június vagy július mellett hangoztatott érvelésekkel szemben; annál is inkább, mivel még abban sem vagyunk bizonyosak, hogy az egyetemes gyűlésnek Budapesten 5—6 napon át kiköltekezett tagjai képesek lesznek-e és *mennyien* még a kolozsvári utat is megtenni?

Tisztelt Kartársak!

Ezekben híven előterjesztvén az egyetemes gyűlés idejére vonatkozó kívánságokat és azok indító okait, tisztelettel kérünk: nyilatkozatok márc. 31-ig arra nézve, hogy e három terminus közül melyiket vélitek legalkalmasabbnak. A beérkezett vélemények alapján az Orsz. Bizottság közgyűlése fog véglegesen dönteni.

Tisztelt Kartársak!

Az egyetemes tanítógyűlésnek az Orsz. Bizottság által kitűzött tételeire vonatkozó véleményt eddig még kevés egyesület küldött be. Ez mindenesetre jó részt az idő rövidségében leli magyarázatát. Tisztelettel tudatjuk tehát, hogy a vélemények beküldésének határidejét az Orsz. Bizottság igazgatótanácsa április 15-éig terjesztette ki. Ezt azzal a kérelemmel tudatjuk, hogy a kitűzötteken kívül az egyesületek új tételeket is ajánlhatnak, *különösen az egyetemes gyűlés szakosztályai részére.*

Végül — már csak arra való tekintettel is, hogy az egyetemes gyűlés előkészítő munkálatai az Orsz. Bizottság rendes kiadásait tetemesen fokozzák, — arra kérjük az egyesületek igen tisztelt elnökeit, hogy az Orsz. Bizottság tagsági díját minél előbb beküldeni

sziveskedjenek. *Minthogy az Orsz. Bizottság igazgatótanácsa a Bizottság rendkívüli közgyűlését április 5-ikére, husvét keddjére, reggel 9 órára rendelte összehívni a Ferencz-József-Tanítók-Házába, az egyesületek képviselőit erre a közgyűlésre már ezuttal tisztelettel meghívjuk.*

Minden kartársunkat az egyetemes gyűlés érdekeinek lelkes és fáradhatatlan támogatására kérve, maradunk

Budapest, 1904. február 20-án.

Hazafiui és kartársi üdvözzettel :

Somlyay József s. k.
az Orsz. Bizottság elnöke.

Szabó Bugáth László s. k.
az Orsz. Bizottság titkára.

Jelentés

a VI. Egyetemes Tanítógyűlés Rendezőbizottságának megalakulásáról és szervezetéről.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának elnöksége — az igazgatótanács utasítására — az 1903. évi decemberben bocsájtotta ki „Felhívás“-át a fővárosi és a fővárosban központi szervezettel bíró tanító-egyesületekhez az iránt, hogy küldjenek ki képviselőket a VI. Egyetemes Tanítógyűlés Rendezőbizottságának megalakítására.

E felhívásra december és január folyamán a következő egyesületek jelentettek be képviselőket:

1. a Magyar Tanítók Otthona	120 tagot,
2. a Budapesti Tanítótestület	102 "
3. a Budapesti (budai) Tanítóegyesület	26 "
4. az Eötvös-alap	19 "
5. a Kisdednevelők Orsz. Egyesülete	18 "
6. a Szeretetházi Nevelők Orsz. Egyesülete	7 "
7. az Izr. Tan. Orsz. Egyesülete	5 "
8. a Budapesti Tanítók Segélyző-egyesülete	4 "
9. az Orsz. Bizottságnak Bpsten lakó tisztikara	11 taggal.

Tehát 9 egyesület kiküldött együttesen 312 képviselőt.

Minthogy azonban ezek között 7 volt olyan, aki két helyről is kapott megbízatást, a Rendezőbizottság tagjainak a száma volt 305.

Ehhez február bónapban a Magyar Tanítók Turista-egyesületének 50 és a Tanítóképzőtanárok Orsz. Egyesületének 8 kiküldöttje csatlakozott s ezzel a Bizottság tagjainak a száma 363-ra emelkedett.

A Rendezőbizottság 1904. január 28-án tartotta alakuló-közgyűlését Nagy László, mint az Országos Bizottság által kijelölt elnök összehívására és vezetése alatt.

Az elnök előterjesztésére megválasztották az alelnököket, a pénztárost, a titkárokat s ezzel a Rendezőbizottságot az elnök megalakultnak jelentette ki.

A Rendezőbizottság egyes osztályainak haladéktalan megalakítása céljából a közgyűlés utasította az elnökséget, hogy a Rendezőbizott-

ságot ossza be ötféle osztályba s a beosztás után az egyes osztályok tagjait sürgősen hívassa egybe megalakulásra. Együttal a közgyűlés a következőket bizta meg, mint az ideiglenes osztályelnököket, azzal, hogy az osztályok alakuló-ülését vezessék:

1. Szabó Bugáth Lászlót a levelező-osztályban;
2. Száva Jánost a sajtó-osztályban;
3. Tóth Kálmánt a fogadó- és elszállásoló-osztályban;
4. Moussong Gézárt a kalauzoló-osztályban.
5. Wehner Gyula Józsefet a felügyelő-osztályban.

A közgyűlés még a következő határozatokat hozta:

a) minthogy a Rendezőbizottságnak a sikeres működéshez állandó biztos és alkalmas helyiségre van szüksége: kimondja a közgyűlés, hogy a Rendezőbizottság mindennemű munkálkodásának színhelyül a Magyar Tanítók Otthona helyiségét, mint erre a célra a legalkalmasabbat, választja. E célból felkéri a közgyűlés az Otthon elnökségét, hogy helyiségeit erre a célra díjtalanul átengedni sziveskedjék.

b) A közgyűlés szükségesnek tartja, hogy az Otthonban berendezendő rendezőbizottsági állandó irodában napi pénztár állíttassék fel, s ennek a vezetésével a közgyűlés Barcza Albin pénztárost bizza meg.

c) A közgyűlés az egyetemes gyűlés idejéül június hónap utolsó hetét kéri kitűzteni.

A közgyűlés utasításának megfelelően a Rendezőbizottság tagjai a közgyűlés után azonnal beosztattak az ötféle osztályba. E beosztásnál a következő szempontok voltak az irányadók:

1. A levelező-osztályba soroltattak a Rendezőbizottságnak azok a legfiatalabb tagjai — férfiak és nők, — akik kijelentéseik és eddig ismert munkásságuk szerint hajlandók és készek a mindennapos irodai munka végzésére.

2. A sajtó-osztályba azok a tagok, akiket irodalmi munkásságuk miatt az osztálynak a munkakörére egyenesen kijelöl.

3. A felügyelő-osztályba azok az ismert vezéregyéniségeink, a kiktől fizikai munkát várni tiltja az irányukban tartozó köztisztelet, s akiket így a felügyelés, ellenőrzés tisztében óhajtottunk látni.

4. A fogadó- és elszállásoló-, valamint a kalauzoló-osztályba azok a tagtársak, akik hasonló munkakörben már érdemleges és hasznos munkásságot fejtettek ki.

Az ezen szempontok szerint megejtett személyi beosztás után a megalakulás és szervezkedés munkálatai a következő sorrendben folytak le:

Fsbruár 4-én a beválasztott titkárok tartottak alakuló és szervezkedő értekezletet. Ez értekezleten megállapították a titkárságnak, mint testületnek, munkakörét a Rendezőbizottság keretében. Intézkedtek a munka megosztásra nézve olyanképen, hogy a berendezendő irodában mindennap 3—4 titkár — felváltva — végezze a teendőket s főtitkár vezetése alatt, aki — a kedd és péntek délután kivételével — naponként délelőtt-dalután végzi az irodavezetői teendőket. Megállapodtak, hogy minden hónapban egyszer, az utolsó csütörtökön, értekezletet tartanak, ahol beszámolnak az elmúlt hónap dolgaival

s megbeszéljük a következő hónap tennivalóit. A titkárság a rendszeres munkát február 8-án, hétfőn, kezdette meg; a rendezőbizottság osztályainak alakuló-üléseire értesítéseket és meghívókat adott ki, s a Rendezőbizottság egész szervezetéről név- és címjegyzéket készített.

A levelező-osztály február 11-én, a sajtó-osztály február 13-án, a fogadó- és elszállásoló-osztály február 14-én, a kalauzoló-osztály február 15-én, a felügyelő-osztály február 16-án tartotta alakuló ülését.

Az osztályok ezen megalakulásával a VI. Egyetemes Tanitógyűlés Rendezőbizottságának szervezése az egész vonalon teljesen befejezett s a bizottság egész szervezetét a következőkben mutatjuk be:

A Rendezőbizottság elnöksége.

Elnök: *Nagy László.*

Alelnökök: Bardócz Pál, Dorogsághy Dénesné, Ember Károly, Ember János, György Aladár, Józsa Mihály, Kornfeld Gyula, Kovács János dr., Magyar József, Magdics Károly, Matzinger Lujza, Minke Béla, Nemeckay Irma, Peres Sándor, Schön József, Ujvári Béla.

A Rendezőbizottság pénztárosa: *Barcza Albin.*

A Rendezőbizottság választmánya: Barcza Albin, Bardócz Pál, Cserhalmi Ferenc, Dorogsághy Dénesné, Ember János, Ember Károly, Gerley Szevér, Györffy János, György Aladár, Halász Sarolta, Hauser Ferenc, Havas István, Józsa Mihály, Kornfeld Gyula, dr. Kovács János, Magdics Károly, Magyar József, Martos Ágoston, Matzinger Lujza, Minke Béla, Moussong Géza, Nagy László, Nemeckay Irma, Nohn Nándor, Peres Sándor, Sántha Lajos, Schön József, Soltész Kálmán, Szabó Bugáth László, Száva János, Sziklás Adolf, Taxner Árpád, Tóth Kálmán (egri), Ujvári Béla.

A Rendezőbizottság titkársága.

Főtitkár: *Szabó Bugáth László.*

Titkárok: Bárány Zsigmond, Benedek Samu, Bodányi Aranka, Cavalloni Pál, Csernay József, Darás Malvin, Dobos János, Fábiani Irma, Fischer Sarolta, Gorzo Dénes, Hajnal Jakab, Hajós Mihály, Hegedüs Leona, Hesz Árpád, Józsa Dániel, Kapy Rezső, Kemény Simon, özv. Kotsis Jánosné, Madarász László, Molnár Gyula, Obermayer Mariska, Pál Albert, Sárossy János, Saskeőy József, Scriba Emma, Sztankó Béla, Vasko Bertalan, Wilhelm Franciska.

A Rendezőbizottság osztályai:

I. Levelező osztály.

Elnök: *Szabó Bugáth László.*

Alelnökök: *Gerley Szevér, Györffy János.*

Jegyzők: *Hunfalvi Béla, Lovas László.*

Tagok: Augusztin Imre, Balla László, Barton Imre, Bartos Rezső, Bay József, Békássy Sándor, Bogyó Kálmán, Bujda Ede, Cséry József, Dietz Elek, Dobos Béla, Drégely Dezső, Ember Jenő, Emhő

Gyula, Erődy Kálmán, Fehér József, Filó Géza, Gábor Gyula ifjabb, Ifju Sebestyén, Irtring Imre, Iván Andor, Jirzsik István, Jovica Ignác, Kalász Benedek, Kaveggia Frigyes, Kemény János, Kökény Péter, Kindlovics Pál, Kotsis Jánosné, Kugler Sándor, Lathwesen Gyula, Major Gábor, Mártonffy Géza, Molnár István id., Molnár István ifj., Mohar Géza, Obermayer Mariska, Oleják Károly, Pusztay Kálmán, Pusztay Károly, Rényi Ignác, R. Rozsics Géza, Saskeöy Béla, Schöberl Antal, Scriba Emma, Szabady Géza, Szabó István, Szabó Erzsébet, Szöllösy Jenő, Tasch József, Ternyey Ferenc, Trenkusz János, Urbányi C. József, Vargha László, Vlaszák István, Zsigry Géza.

II. Sajtó-osztály.

Elnök: *Száva János.*

Alelnökök: *Havas István, Soltész Kálmán.*

Jegyzők: *Jablonkay Géza, Mézes János.*

A hírlapszolgálati alosztály vezetője: *Sztklás Adolf.*

Tagok: Almássy János, Barna Jakab, Csáky Elek, Diószeghy Béla, Ember Sándor, Eperjessy István, Flóris Ágoston dr., Gáti György, Hámori Márton, Hunyady Béla, Koncsek Lajos, Madarász László, Mócsy László, Móra István, Müller Antal, Nadas Kálmán, Peltzmann Endre, Rákos István, Romhányi Sándor, Sajó Sándor, Saskeöy József, Simon Lajos, Somogyi Béla, Stelly Géza, Sturcz György, Szabó Dezső, Szabó Lajos, Székely Lajos, Tárnok Károly, Witkovszky Sándor, Wunderlich Nándor, Zsedényi Atadár, Zsigmondovics Irén.

III. Fogadó- és elszállásoló-osztály.

Elnök: *Tóth Kálmán (egri).*

Alelnökök: *Cserhalmi Ferenc, Taxner Árpád.*

Jegyzők: *Asztalos Gyula, Siminczky Vilmos,*

Tagok: Bacsinszky Ede, Barna Jónás, Bárd Rezső, Bárány Zsigmond, Berkes János, Debreczeny Ludmilla, Endre János, Fischer Alice, Földes István, Frimmel János, Gaál Diamanta, Horváth János, Huba Károly, Imrey Árpád, Janniczky Béláné, Kamenár Ferenc, Keresztes Adolf, Kiss Ildebert, Klinda Gyula, Knote Lujza, Koller János, Kovács Béla, Lázár Riza, Lusztig Ernő, Mikolík Kálmán, Murányi Imre, özv. Paczó Istvánné, Pagács János, dr. Patrubányi Lukács, Pál Albert, Piláthy Béla, Révhegyi Iván, Ronts István, Schirl Tivadar, Stepanovics Sándor, Szellő Sándor, Szende Antal, Tóth Jolán, Tóth Mariska, Varga Béla, Virágh Klára, Virágh Róza, Vital Ödön, Zöld Károly, Zsadányi Ferenc.

IV. Kalauzoló-osztály.

Elnök: *Moussong Géza.*

Alelnökök: *Nohn Nándor, Martos Ágoston.*

Jegyzők: *Éltes Mátyás, Vágó Aladár.*

Tagok: Ács Ödön, Aczél Antónia, Altmann Rezső, Ambrus István, Baranyai János, Bartl Irma, Bednarik Antal, Bereczk Kornél, Biczó Dániel, Binder Ferenc, Bittenbinder Miklós, Bosnyák Jakab, Csapó György, Császár Lajos, Csoma Zsigmond, Czimmermann Kornél,

Csajági Béla, Csapó György, Cservik Gábor, Deák Jenő, Drajkó István, Ebenfürer Gizella, Ehmann Ferenc, Erlich Béla, Előd Margit, Emberger János, Erődi Kálmán, Faller Jenő, Farkas Sándor, Fekete Győző, Fodor József, Freund Vilmos, Faragó Sándor, Frits József, Gaál Vilma, Gergely István, Georgi Sándor, Gerzso Róza, Gorzaleczky Ilona, Gróber Nándor, Gyulay Ferenc, Gyurkovits Béla, Gyuris Géza, Hahn Rezső, Hirschmann Irma, Hittig Lajos, Horváth Ev. János, Kanitz Margit, Keméndi Rezső, Kiss Lujza, Kiss Róza, Kondor Elek, Kovács Jakab, Kovalovszky József, Kőváry Sarolta, Lang Mariska, Leviczky Aladár, Lévai Miksa, Lubinszky Emilia, Marks Henrik, Mazurek Pál, Neményi Ödön, Petrik Margit, Radó Vilmos, Reizinger Gyula, Rőzenthál Olga, Sauersitz László, Schinabek Engelbert, Stepankó Albert, Stöbl Vilma, Szabó Ágoston, Székely Károly, Szlemenics Ede, Szoltán Ilona, Tanos Teréz, Tóth Lajos, Tőke Gyula, Ullrich G. Adolf, Valló Mihály, Vaskó Bertalan, Virányi Henriette, Weigert Rezsőné, Zipzer Károly.

V. Felügyelő-osztály.

Elnök: *Sántha* Lajos.

Alelnökök: *Halász* Sarolta, *Hauser* Ferenc.

Jegyzői teendőket ez osztályban a titkárság látja el.

Tagok: Brocskó Lajos, Czimmermann Antal, Dankánics Mihály, Farkas Elek, Farkas József, Georgi Sándor, Gergelyi Jakab, Gottláb György, Gööz József dr., Grenzner Antal, Halász Krisztina, Hajnal Adolf, Hetzer József, Hoffer Ferenc, Jeny József, Kéry Jakab, Kerékyártó Béla dr., Lindner Károly, Magdics Károly, Patacsics János, Patrubányi Lukács dr., Pfeifer Ignác, Rátskay Rezső, Rozmanith Vilmos, Schuhler Alajos, Schneider Viktor dr., Somlyay József, Sretvizer Alajos, Stepanovics Sándor, Szárcsevics Betti, Tanos Imre, Tolnay József, Trajtler Károly, Vajdaffy Gusztáv, Vargha Pál, Werédy Károly dr.

A M. T. Otthonának elnöksége a Rendezőbizottság közgyűlésének azt a kérelmét, hogy az Otthon helyiségeit a rendezés munkálataira díjtalanul engedje át, a legnagyobb készséggel teljesítette; az Otthon egyik legszebb helyiségét, a Népszínházra néző hölgytermet a Rendezőbizottságnak állandó irodájául nemcsak átengedte, hanem a szükséges és alkalmas irodai butorizzattal fel is szerelte. Ezen kívül a nagytermét is bármikor tartandó gyűlések céljaira rendelkezésünkre bocsájtotta.

Öszegezésül tisztelettel jelenthetjük tehát, hogy a VI. Egyetemes Tanitógyűlés Rendezőbizottsága teljesen szervezve van, s mint egy állig fegyverzett, harcra kész gárda, várja az Országos Bizottság jelzőkürtjét az — indulásra, hogy a VI. Egyetemes Tanitógyűlés fényes sikere érdekében minden emberileg lehetőleg megtegyen.

Budapest, 1904. február 20-án.

Nagy László s. k.
a Rendezőbizottság elnöke.

Szabó Bugáth László s. k.
a Rendezőbizottság főtitkára.

Az Országos Bizottságból.

Az Orsz. Biz. igazgató-tanácsa f. hó 20-án *Somlyay* József elnökle mellett ülést tartott, melyen jelen voltak: *Almásy* János, *Burcsics* Ernő, *Dallos* István, *Ember* János, *Ember* Jenő, dr. *Gööz* József, *Hajos* Mihály, *Halász* Sarolta, dr. *Havas* Gyula, *Józsa* Dániel. *Józsa* Mihály, *Nagy* László, *Stretvizer* Lajos, *Szabó* B. L., *Szentgyörgyi* Lajos, *Tomcsányi* János, továbbá *Havas* Ella, *Földes* Géza, *Sziklás* Adolf és *Papp* Mihály. — *Kimentésöket* kérték: *Benedek* Vince, *Schenk* Jakab, *Kovács* Vince, *Dobó* Adolf, *Gorzó* Dénes, *Szalóky* Dániel és *Trájtler* Károly.

Elnök szeretettel üdvözlővén a megjelenteket, jelenti, hogy a *Wechselmann*-féle ünnepen az Orsz. Biz. nevében dr. *Gööz* József vett részt. Örömét fejezi ki, hogy *Ember* Károlyt, igazgató-tanácsunk tagját, a kath. egyház feje a *Gergely*-renddel tüntette ki.

Hajos Mihály titkár jelenti, hogy 19 egyesület küldötte be az egyetemes tanitógyűlés tétéleire a véleményt. Egyben bemutatja a *Budapesti* (budai) Tanító-egyletnek beérkezett azon indítványát, hogy a jelen évre tervezett VI. egyetemes tanitógyűlés egybehívása tárgyában előadott aggodalmakat (tanitóság közönye és felbuzdulásának hiánya a közállapotok) kellően méltassa az Orsz. Biz. és hogy határozza el, „hogy a VI. egyetemes tanitógyűlést a jelen év folyamán csak az esetben hívta egybe, ha a gyűlés munkájához fűzött sikereket minden oldalról kellőleg biztosítva látja.“ Ehhez hozzászóltak *Almásy* J., *Ember* J., *Szabó* B. L., *Nagy* L., *Sziklás* A., *Józsa* D. és *Szentgyörgyi* M. — A határozat értelmében az ig. tan. a *Budai* T. E. kérését tudomásul veszi ugyan, de az abban foglalt aggodalmakat nem osztja s a közgyűlés határozatát respektálva, az egyetemes tanitógyűlés megtartása mellett foglal állást. Felszólítja a tanitóegyesületeket továbbá, hogy a kitűzött tétélekre véleményeiket március végéig küldjék be. Egyben arra is felkéri az egyesületeket, hogy az egyetemes gyűlés idejére mondjanak véleményt e három időpont közül: *junius* utolsó hete, *julius* első hete, *augusztus* közepe.

Miután a titkár a beérkezett leveleket bemutatta, az ig. tan. elhatározta, hogy felkéri dr. *Gööz* József alelnököt, hogy elnökle alatt alakítsa meg az egyetemes gyűlés belső ügyeit intéző bizottságot, s az jelölje meg az egyetemes gyűlés szakosztályait, tegyen javaslatot azok tárgyaira és előadóira nézve. Mindezt egy hónapon belül.

Határozatba ment továbbá, hogy felhívandók a fővárosban székhelylyel bíró helyi és országos tanitóegyesületek, hogy közgyűléseiket az egyetemes gyűlés ideje alatt tartsák.

Szabó B. László jelentést tett a rendezőbizottságról, mely folyó évi január 28-án alakult meg *Nagy* László alelnökünk elnökle alatt. A tisztikár áll 1 elnökből 16 alelnökből, 1 pénztárosból, 1 főtitkárból, 18 titkárból és 5 osztályelnökből, ezek képezik a választmányt. A rendezőbizottság helyisége a Magyar Tanitók Otthona, pénztárosa *Barcza* (Brantner) Albin (VIII. Bezerédy-utcai iskola.)

Az osztályok megalakultak. A titkárság permanens munkát végez. A levelező osztály elnöke *Szabó* B. László, a sajtóosztályé *Száva*

János, ennek hirszolgálati alosztályáé *Sziklás Adolf*, a fogadó és elszállásoló bizottságé (egri) *Tóth Kálmán*, a kalauzoló osztályé *Moussong Géza*, a felügyelő osztályé *Sántha Lajos*. A rendezőbizottság tagjainak száma 363.

A jelentést örvendetesen vesszük tudomásul. A rendezőbizottságnak az Orsz. Biz. előlegképen 200 K-t utalványoz. A rendezőbizottság összes pénzeit Barcza pénztáros kezeli és Nagy László elnök utalványozza s majdan az Orsz. Bizottságnak elszámolnak. A rendezőbizottság költségvetését (a tagsági díjnak 5 K-ról 4 K-ra való leszállítása mellett) az ig. tan. jóváhagyta. Segélyt a kultuszminisztériumtól és fővárostól, postabélyeget pedig a kereskedelmi minisztériumtól kérünk. Az egyetemes tanítógyűlés idejét megállapító rendkívüli közgyűlés április 5-én lesz.

A fizetés és nyugdíj ügyében készült kérvények bemutatása az idő előrehaladottsága miatt elmaradt s annak végleges szövegezése és alkalmas időben való benyújtása az elnökségre bízott.

A pénztáros jelentése szerint a vagyon 4209 K, — hátralék 2600 K, míg 1903. június havában ez 4200 K volt. A hátraléknak több mint felét teszik a fővárosi tanítóegyesületek, köztük a Budapesti Tanítótestület, mely működését felfüggesztette. A hátralékosok újból felszólítandók.

Dr. *Havas Gyula* indítványozza, hogy a tanügyi lapok szerkesztői kérdeztessenek meg, nem tartanak-e szükségesnek, hogy szerkesztői gyűlés tartassék az egyetemes gyűlés ideje közben. Elfogadtatott.

Ime, ez az igazgató-tanácsi ülés fényesen dokumentálta, hogy a tanitóság igaz javaiért küzdve, komolyan munkálkodik s főtörekvése oda irányul, hogy a VI. egyetemes tanítógyűlés minél fényesebb legyen, minél inkább méltó legyen a tanitósághoz.

Első nagygyűlésünk lesz ez a 20. században; kívánatos, hogy ott ragyogjon nap gyanánt az egész század neveléstörténetében. De ehhez nagy szükségünk van még arra is, hogy a tanitóság minden egyes tagja részt vegyen a szent munkában. Legyen itt mindenki azon a gyűlésen, aki csak teheti; s aki nem teheti, járuljon az eszmék tisztázásához tanácsaival, tollával. A tanügyi lapok mindegyikének föladata legyen az egyetemes tanítógyűlés sikerének s ez által a tanítói jó hírnév biztosításának szempontjából az együttes közös munkásságra, az egyetértésre serkenteni. S ha volt, ne legyen a jövőben személyeskedés, féltékenykedés. Vállt a vállhoz téve, legyünk egyik most, s akkor a tanitóság kivívja azt, mire már régen rászolgált: a társadalom elismerését, a tanítói állás megbecsülését.

S ne jelenjék meg a tanügyi lapokban egyetlen szám sem, mely az egyetemes gyűlés dolgaival buzditólag ne foglalkoznék.

S ha mind ennek eredménye léssen, a tanítói törekvések a megvalósuláshoz fognak vezetni.

Hajós Mihály.

Birálati jelentés.

a Budapesti Tanítótestület által kitűzött pályakérdésre beérkezett munkálatokról.

Az V. sz. pályamű jelligéje: „Az olvasás kulcsa egy határ nélküli gondolatvilágnak.“ A szerző munkája terjedelmes, 135 oldal, kész vezérkönyv kéziratban. Munkálatának címe: „Az olvasás tanítása különös tekintettel a hangutánzó (phonomimikai) eljárásra.“ A ph.-t hangutánzónak mondja „hangjelző“ helyett. Lélektani és gyakorlati alapon fejt ki az olvasás tanítás feltételeit, a maga nézete támogatására idézi a jelesebb paed. írók nézeteit is. Jól emeli ki, hogy összetevés és elemzés is kell az olvasás tanításánál; amaz az olvasáshoz, ez az íráshoz. A ph.-nak hátrányait nem látja, annál inkább kiemeli annak előnyeit, mert szerinte 1. az irvaolvasás nehézségeit megosztja; 2. a hangok és betűk összefoglaltatását megkönnyíti; 3.) átsegíti a tanulókat a kezdet nehézségein; 4. a betűfajok ismertetésénél fokozatosan járhat el a tanító. Ellenben túlzásba megy, midőn állítja, hogy az analysis útját vágja a tiszta olvasásnak. Ez a különben tisztán gondolkozó író is beszél a hangok szemléltetéséről, holott a hang csak hallás után szemlélhető. Helytelen az az állítása, hogy a hangok összefoglaltatását nem végezhetette, — pedig igenis végezte az írással. Hihetetlennek tartjuk, hogy ő az összes magán és mássalhangzók felfogását és begyakorlását már az első héten keresztül vitte. Ez nagyítás, mert bebizonyított dolog, hogy a redukált terjedelmű phonomimikás tanítás szerint is 16 hangzóval: 9 magánhangzóval és 7 mássalhangzóval legalább harmadfél hét telik el.

A VI. sz. pályamű jelligéje: „Minden jó, ha vége jó; de a jónál is van jobb; győzzön a jobb!“ A szerző nem siet ítéletének kimondásával, hanem előbb megrajzolja az oktatásügy mai helyzetét, a mindenfajta iskolák körülményeit tárgyalja az I. tételnél, az iskolák osztottsági és nemzetiségi viszonyaira való tekintettel s levonja következtetéseit: „a mai tempóban az elvégezhető anyag abszolút határa is meg van pecsételve, mégis a mi gyorsan bevésődik a fejbe, az könnyű és nem terhelő, tehát nem az a fárasztó, ami gyorsabb tempót kíván, hanem ellenkezőleg, az a terhelő, a mi meg nem felel, a mi nagyon is egyhangú, amelyben majd hogy egészen passiv szerepre olvad le a gyermek teendője . . .“ Ennélfogva az irvaolvasást nem pártolja. Híve a gyorsabb haladásnak; mert „biztonság“: ez a véletlen körülmények ellen a villámhárító, — ha pl. valamely járvány miatti bezárják az iskolát. Az osztatlan iskolák különböző viszonyai még évtizedek múlva is fennállanak, az osztatlan iskoláknak pedig az osztottakkal párhuzamosan kell haladniok, tehát föltétlenül el kell fogadni minden olyan irányu törekvést, mely minden nehézséget, lassúságot, vaskaloposságot mellőzni van hivatva. Így tehát az irvaolvasásnak a mainál gyorsabb tempóban való tanítása ellen csupán azért, mert gyorsít, gátat emelni nem szabad. A gyorsítás a gyermek természetének jobban megfelel, baj, hátrány belőle azért nem származhatik, mert a tanítás mindaddig gyorsítható, míg a gyermek megerőltetés nélkül teljes munkát végez. Például hozza fel, hogy a phonomimiká-

val a gyermek önmagát ösztönzi, a tanító útmutatása mellett maga is végzi a vezérlő szerepét.

Nehézkesnek tartja az irvaolvasási hangoztatási előgyakorlatokat, melyek csak a teoriában jók. „Ezért ütött mindama módszer órája, amelyek elméletre iámaszkodnak.“ — Dicséri a phonomimikát s hogy ettől a gyermekek idegesekké lesznek, ráfogásnak tartja. Kár, hogy terjengőssé vált mondanivalóiban, a ph. hátrányairól pedig nem beszél. Dolgozatát 6 részre osztja. Nem lélektani alapon, hanem a külső körülményekből kifolyólag vonta le következtetéseit. Stylusa merész, nézetei egyoldalúak. Fogyatékosága mellett is méltánylást és dicséretet mindenesetre érdemel.

[Folyt. köv.]

A leányok műizlése és formaérzéke.

(Folytatás.)

Ez az érzelem az emberben melegséget áraszt, megnyugtató és rokon a szeretet érzelmével, mely érzelemből eredetileg fakadt. Megszeretjük a tárgyat, mely bennünk ezen jóleső érzést felébresztette, a művészetet, mely azt létrehozta és az emberi lángelmét, melyben a művészet megfogamzott. Kiválóan művészi hajlamú egyéniségeknél még akkor is létrejöhet ezen jóleső érzelem, ha nem is ismerik a szépre vonatkozó esztetikai föltételeket. Az ilyenek öntudatlanul is élvezik a művészi szépet és gyönyörködnek benne. Műélvezetük azonban tisztán synthetikus, nem ismervén a műélvezetben az analitikai elemet, mely tisztán hivatásos művészi egyéniségeknek van birtokában.

A mint tehát a műélvezet pszichologiai folyamatánál láttuk, a szép élvezete nem más, mint a tárgyak esztetikai tulajdonságainak mi saját képzeleteinkkel való összehasonlítása. Ezzel a meghatározással egyszersmind szakítottunk azon régi és már elavult fölfogással, melyet a görögöktől átvéve készen elfogadtunk és a közel multig vallottunk. Ők ugyanis a szépet, mint különálló valamit képzeltek, mely magán a tárgyon állandóan megvan és így beszéltek az „örök szépről.“

Nagy tévedésbe esnénk azonban, ha a művészetet és az ennek fogalmához kötött „szép“-et, mint befejezett, változhatatlan dolgot tekintenők.

Ma már senki sem merné azt állítani, hogy például a bölcsészettudomány, vagy a természettudományok elérték fejlődésük legmagasab fokát és itt megállapodnak, tovább nem haladunk. Mindenki elismeri és belátja, hogy a tudományok minden terén éppen most éljük a fejlődés legtevékenyebb korát. Ma még beláthatatlan eredményeket tartogat számunkra minden téren a jövő. Éppen így van a művészettel és a „szép“ fogalmával is. A művészet éppen úgy fejlődik és fejlődni fog minden időben, mint akár a tudományok, így tehát nem állapodhatunk meg egy bizonyos fejlődési fokozatnál, melynél kimondjuk, hogy ez törvény, melyen változtatni nem lehet;

a szép törvényei változatlanok. A szépről alkotott, fogalom nem törvény, mely változást nem szenved, hanem egy, szintén folytonosan fejlődő, tehát változó fogalom.

A középkori kezdetleges műalkotások, a minden anatomiai ismeret hiányában megfestett emberalakok, istenszobrok nagyon szépek tündek fel abban az időben, ma már mosolyogva szemléljük azokat. A fejlődés törvénye szerint ugyanilyen sors várhat mai műalkotásainkra is, a szép mai fogalmára is.

Lesznek azért minden időben olyan emberek, kik gyönyörködni fognak az előző korszakok művészi alkotásaiban épen úgy, mint a fejletlen izlésű falusi ember ma is elragadtatással szemléli a vásáron árult tarka képeket, melyek még igen kezdetleges művészi felfogás eredményei. Az ilyen emberek azonban egy-két, sőt több fejlődési fokozattal alattunk állanak és bizonyos, hogy idővel ez a réteg is eléri a művészi fejlődés magasabb fokát. Ezen haladás azonban csak évszázadok lassu munkája lehet.

Általános törvényt tehát a művészi szépre és a művészet céljaira felállítani nem lehet.

Minden időkre áll azonban az a felfogás, hogy a művészetben az eszme az, ami „szép“, nem pedig az anyag, mely az eszmét kifejezi. Ez csak másodrendű dolog, mivel az eszme sokkal finomabb lévén az anyagnál, az anyag azt soha teljesen ki nem fejezheti. Milyet testet ölt valamely eszme, úgy szükségképen el is veszti rendkívüli finomságát, mert a kifejezésben anyagra szorul. Csak rendkívüli művészetehetség képes az anyagot oly finom alakban elének állítani, hogy a művész eszméjét megközelítse. Ha valaki pl. egy festményt szemlél figyelemmel és szemlélődés közben egyszerre megvillanni érzi lelkében az eszmét, a gondolatot, melyet a festő művébe lehelt, akkor a művész elérte célját, a művészet pedig megfelelt hivatásának.

A tapasztalat úgy mutatja, hogy a műizlés sokkal jobban ki van fejlődve a nőben, mint a férfiben.

Lélektani alaptól kiindulva, inkább úgy módosítanám ezt az állítást, hogy nőnél már sokkal zsengebb korban megnyilatkozik és általában gyakrabban mutatkozik, mint a férfiúnál. A leánykának játéka is olyan, melyben lépten-nyomon alkalma nyílik egyéni izlését érvényre juttatni. Babájának szobákat rendez be, asztalt terít, papírosból virágokat készít stb. Megfigyeltem egy kis leányt, ki egynehányszor szétbontotta s újra készítette a bábujának szánt kalapot, mert nem találta teljesen illőnek a baba ruházatához. A műizlés és a „szép“-ben való igaz gyönyörködés azonban oly magasfoku szellemi képességeket feltételez, melyek a nőben mégis ritkábban találhatók fel, mint a férfiben. Ilyen első sorban az abstrahálás. A múltvezetnél, mint említém, az egyén lényegét a tárgytól teljesen külön kell választani, hogy a szemléletben objektíve gyönyörködhessék. A nő természeténél fogva inkább subjektív, vagyis megfigyeléseiben, ítéleteiben leggyakrabban magából indul ki. Neki tehát nehezebb az objektív megfigyelést elsajátítania.

Bizonyos azonban, hogy a műizlésnél a részletekre való figyelés és a részeknek harmonikus egyeztetése is nagy szerepet játszik,

a nőben pedig a részletekhez való hajlandóság nagy mértékben ki van fejlődve, ezért a nő inkább a gyakorlatban megvalósítja környezetében a fejlett izlés követelményeit.

Ellenkezőleg nyilatkozik a formaérzék. Ehhez határozottabb geometriai és matematikai érzék szükségeltetvén, fiuknál inkább fejlődik, mint leányoknál.* Hosszas gyakorlás, tanulmány és fejlesztés útján azonban mindkét képességet magas fokra emelhetjük, mert, mint említém, e tehetségek csirája már kezdettől fogva megvan az emberben intenzitásunk csupán a fejlesztéstől függ.

Egyéb képességeink mint pl. a zenei tehetség, nyelvtelhetség, matematikai tehetség, festészeti, szobrászati hajlam rendszerint az ember látó- és halló-képessége köré csoportosulván, külön típusokat alkotnak és egyik tehetség jelenléte az ellenkező tehetséget okvetlenül kizárja. A zenei tehetség tehát a legtöbb esetben rossz matematikus és megfordítva. A műizlés képessége egyenletesen oszlik meg a látó és halló típusok között, tehát általánosabb, mert mint láttuk, mindkét típus sajátosságát harmonikusan magába olvasztja.

A kifejtett műizléssel bíró nő iparkodik szép eszméit a saját környezetében megvalósítani. Ha vagyonos, akkor lakásában szép szobrokat, képeket, edényeket, virágokat láthatunk és minden darab butora egy kis remekmű. E szép tárgyak azonban nincsenek túlságos mennyiségben felhalmozva, hogy a lakás elveszítse a csendes, nyugalmas otthon jellegét és inkább valamely muzeumhoz, vagy kiállításához hasonlítson, hanem észrevehető rajta a művészet komolysága és az összhang nemessége.

A műizléssel berendezett otthon minden apró-cseprő tárgya szakadatlan gyönyörűséggel, a művészi gyönyörűség kiapadhatatlan forrásával veszi körül lakóját. Lelkében pedig a művészi szemlélődés által a művészi anyag mintegy tudatlanul is belelopódzik, felhalmozódik és a való élet anyagi gondjai mellé társul szegődik. — A képzetek ezen különfélesége és változatossága mindenkorra számüzi azon kelleetlen vendéget, mely igen sok nőt oly gyakran meglátogat: — az unalmat.

A műélvezetben való gyakori részesülés pedig objektív szemléletet tételezván fel, mindinkább megszokja a nő saját énjét és ennek érdekeit a dolgoktól különválasztani és lassankint nagy mértékben ki fog fejlődni lelkében az önzetlenség. Erre pedig egész élete folyamán rá van utalva a nő, az anya, ki saját boldogságát egyedül családja boldogításában keresi.

Cselényi Katinka.

(Folytatása következik.)

A népoktatási törvény revíziója.

(Folytatás és vége.)

Az 1869-ben — a II. egyetemes tanügyi kongresszussal kapcsolatban — tartott V. egyetemes tanitógyűlés behatóan foglalkozott a népoktatási törvény revíziójával. Ez a kérdés az V. egyetemes gyű-

*) Bizonyítják ezt a fiuk formailag szabályos rajzai.

lés tételei között e cím alatt volt felvéve: „Az egységes népiskola.“
Előadók voltak: *Földes Géza, Száva János, Schön József.*

Földes Géza a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

1. Legyen az iskola nemzeti s amit a törvény megkövetel az állami és községi iskolától, ugyanazt követelje meg valamennyi iskolától.

2. Tantervet csak az állam adhasson valamennyi iskolának, de az egyházi oktatás tárgyát és anyagát az érdekelt felekezetek állapítsák meg. A különböző fokozatú iskolák tanterve között legyen az összefüggés olyan, hogy a tanuló tanulmányait minden nehézség nélkül folytathassa tovább.

3. Az iskolák felett a felügyet, tekintet nélkül az iskolafentartóra, közvetlen állami legyen. A tanfelügyelő hatásköre minden iskolában ugyanaz legyen.

4. A tanítóképesítés joga egyedül az államé legyen. A képesítés pusztán pedagógiai legyen a következő elvek alapján:

a) az általános műveltséget a tanító a középiskolában szerezzék meg;

b) a neveléstani tárgyakat a tanítók is ugyanazon terjedelemben tanulják, mint a középiskolai tanárok;

c) a tanképesítés csak a neveléstani tárgyra vonatkozzék;

d) a tanítói oklevelek ezek szerint értékileg a középiskolai tanárokéval teljesen egyenlő értékűek s csupán a tárgyi szakképzettségre vonatkozólag különböznek.

5. A pedagógiai képesítés egyenlő lévén, nyissák meg az utat a tanítónak a magasabb rangú iskolák tanképesítéséhez is, hogy így a valódi tehetség érvényesülhessen.

6. Bármely jellegű iskolában működő tanító fegyelmi ügyében állami, vagy az állam ellenőrzése alatt álló hatóság ítélkezzék.

7. Az iskolaszékeket, gondnokságokat meg kell szüntetni s a tanügyet bele kell illeszteni a községi közigazgatásba.

A tanító, vagy az igazgató legyen a községben épen olyan előadója az iskolaügynek, mint a milyen a miniszter az országgyűlésen, a tanfelügyelő a vármegyén. A tanfelügyelő az iskolaügyekben a tanítóval levelezzon, s a képviselőtestület határozatait a tanító hivatalból feleltesse.

8. A tanfelügyelő legyen szakember, minősítést a törvényben határozottan ki kell jelölni. Ezen javaslat értelmében ez első sorban pedagógiai képesítés lehet.

9. Valamennyi iskolában a hitoktatók legyenek a tantestületeknek tanácskozási és szavazati joggal bíró tagjai.

10. A tanítók fizetése csak készpénz lehessen és azt az adóhivataltól kapják.

A pályára lépésekor legalább a XI. díjosztály alsó fokozatába tartozzék mindenki s kétvétenként haladva érje el hat év alatt fizetése ugyanezen díjosztály felső, 700 frtos fokozatát, ettől kezdve számítassék a 10 százalékos ötödéves pótlék. A lakbér alapjául az állami hivatalnokokra érvényes szabályzatot alkalmazzák.

A nagy városok és a drágább helységek tanítói kapjanak személyes pótlékot. Igazgatókat és érdemes tanítókat soroljanak be a X. díjosztályba, s ebben legalább hat év alatt ériék el a magasabb fizetési fokozatot.

11. A nyugdíjazás szabályait valamennyi tanítóra és tanárra egységes alapon kell rendezni s a szolgálati időt a 40 évről a tanítókra nézve is szállítsák legalább 35 évre.

A Száva János határozati javaslata így szólott:

1. A népnevelés a nép millióinak széles rétegében gyökeredző egységes magyar nemzeti állameszméből kifolyólag megvalósítandó állami jogok, célok és feladatok körébe tartozik.

A népnevelés — a népiskola — eszménye tehát az állami népiskola.

2. Az államhatalmi jogrendet a nemzeti szabadsággal összeegyeztetve, tekintettel mai állami viszonyainkra, a népnevelés államosításának elve gyakorlatilag úgy érvényesítendő, hogy az állam főfelügyeleti és rendelkezési joga — az iskolák jellegének érintése nélkül — az összes népiskolákra egyforma mértékben terjesztessék ki és mondassék ki, hogy minden népnevelési intézet, bárki vállalkozott is a fentartási terhek viselésére: a magyar nemzet tulajdona.

Az önnálló és független egységes magyar nemzeti állameszme csupán az ily értelemben vett önálló magyar nemzeti népiskolában ápolható.

3. Ezen alapelveken nyugvó egységes iskolai szabályzat alkotandó, úgy a kormányzatot, felügyeletet és adminisztrációt, valamint a tantervet illetőleg is.

4. Ezen szabályzatban a tanítók jogviszonyai és kötelességei azon javaslat alapján és formájában foglalandók össze, melyet a IV. egyetemes tanítógyűlés megbízásából az Országos Bizottság már megalkotott.

5. Minden felekezeti tanító- és óvónőképző-intézet államosítandó, mert nem elég a tanítóképesítés államosításával csupán külső biztosítókat nyerni; a korrekt magyar nemzeti szellem föltétlenül a tanítóképzés kizárólagos államosításával biztosítható; az iskolák egységes szellemét a felekezeti törekvések szellemével szaturált, vagy ezen szellem nyügébe hajtott tanítók nem teremthetik meg, pedig csak ez az egységes szellem lehet tényezője az egységes magyar nemzeti állámnak,

Végre Schön József a következő határozati javaslatot terjesztette be:

Mondja ki az V. egyetemes tanítógyűlés:

1. hogy az 1868. évi népokt. XXXVIII. t.-c. revízióját szükségesnek tartja,

2. hogy a Földes és Száva által tett javaslatok a revízió alkalmával tekintetbe vétessenek,

3. hogy azon tanítók, kiknek fizetési minimuma 300 frion alul van, az ezen minimumot kiegészítő részért a tanfelügyelőség útján egyenest a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez folyamodhassanak.

4. hogy a törvényreviziónál a népiskolát teljes népiskolává nyolc osztálylyal, nyolc évi tanfolyammal szabják meg.

5. Minden tanító, mihelyt képesítése után állomást kap, azonnal tekintessék a nyugdíjalap tagjának és erre nézve a tanfelügyelőségtől kapjon hivatalos felszólítást.

Az V. egyetemes tanítógyűlés a *Földes* határozati javaslatát viharos tetszés kíséretében *egyhangulag* elfogadta s utasította az Országos Bizottságot, *hogy ezt a javaslatot* — a Száváéval és Schönével, amennyiben nem ellenkeznek. összevetve, *törvényjavaslat formájában dolgozza ki és terjessze a közoktatási miniszter elé.*

Sajnos, ez a nagyszabásúnak ígérkezett munka nem csak nem készült el; de — tudtunkkal — ebben az ügyben azóta abszolúte semmi sem történt,

*

Ime ezekben teljesen hű képét adtuk annak, hogy a népoktatási törvény revíziója ügyében mik történtek. Legközelebb áttérünk a szolgálati pragmatika ügyében történt dolgok ismertetésére.

VEGYESEK.

— **Meghívó** Az Otthon neveléstudományi szakosztálya folyó évi március hó 10-én, 12-én, 17-én este 7 órakor saját helyiségében (VIII. ker., József-körut 8. sz.) ülést tart, melyre t. Tagjait, valamint a szives érdeklődőket tisztelettel meghívja. Tárgysorozat: 1. Március 10-én. Görögországi útleírás. 2. 12-én. Athenae hajdan. 3. 17-én. Athenae jelene. Előadó: *Budinszky* Károly, székes f. tanító.

— **A „Magyar Tanítók Országos Takaréka és hitelszövetkezete”** a kölcsön-kamatlábat folyó évi március hó 15-étől 7%-ra szállította le. Amikor az igazgatóságnak ezen — a tanítószág érdekében hozott — határozatát örömmel regisztráljuk, még felhívjuk a figyelmét arra, hogy az intézet a hosszú lejáratu kölcsönöket is életbe léptette (15—20 év) és erre vonatkozó tájékoztató, az intézet igazgatóságától (VIII., József-körut 8.) 20 fillér válaszbélyeg beküldése ellenében kapható.

— **Pályázati hirdetés.** Budapest székesfőváros tanácsa a kőbányai róm. kath. kántori állásra 1904. évi március hó 20-ának déli 12 órájáig terjedő határidővel nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen kántori állás javadalmazása áll: nyugdíjjogosultság nélkül évi 1200 kor. fizetésből és természetben való lakásból, vagy ennek ellenértéke fejében évi 600 kor. lakáspénzből.

A pályázati kérvények fenti határidő alatt a székesfőváros tanácsához címezve, ennek segédhivatalában nyújtandók be. A pályázók életkorukat, magyar állampolgárságukat, előéletüket, egészségi

állapotukat, zenei képzettségüket és eddigi alkalmaztatásukat a pályázati kérvényükhöz csatolandó okmányokkal tartoznak igazolni.

Oly vidéki pályázóknak, akik esetleg próbaéneklésre meg fognak hivatalni, mérsékelt utiköltség megtérítése biztosítottik.

Budapesten, 1904. évi február hó 13-án. — *Halmos*. polgármester.

— **Stampfel-féle „Tudományos zsebkönyvtár“**-ban újabban megjelent: 152—153. *Sajóhelyi* Frigyes, Geologia I. Általános rész Dinamikai Geologia és Petrografia. 154—155. *Sajóhelyi* Frigyes, Geologia II. A föld története Sztratigrafia és Palaeontológia 156—157. Dr. *Veregy* Lajos, a filozófia története. E művecskéket melegen ajánljuk kartársainknak. Minden füzet teljes egészet képez és az illető tudományágát teljesen felöleli. A tanfériak által gondosan, a célnak megfelelően irt csinos füzetecskék darabja 60 fillérbe kerül és kiadja *Stampfel* Károly Pozsonyban.

— **Az Irodalmi és Művészeti Szakosztály** folyó hó 20-án, szombaton tartotta e havi estélyét szép számban megjelent közönség részvételével. A nagy művészi becsesel bíró, választékos, változatos és minden pontjával fényesen sikerült műsort *Kömlödi Sarolta* könnyed, nagy iskolázottságról tanuskodó művészi zongorajátéka nyitotta meg. Utána *Gerley Szevér* olvasta föl igaz poézissel telt, kedves verseit, melyeket a közönség nagy tetszéssel fogadott. *Vende Margit* mesteri cimbalomjátékával jól megérdemelt sikert aratott; a hálás hallgatóság alig tudott betelni játékával, s viharos tapssal jutalmazta a művészi előadást. Osztatlan tetszésre talált *Tóth István* mesterkéletlen, nemes egyszerűséggel, s mély érzéssel előadott művész szavalata, amelyet *Szervey Celesta* kellemes éneke, *Nohn Nándor* harmonium — és *Írtzing Imre* zongorakisércte teljes egybehangzással egészített ki. *Domaniczky Terus* nagy készültségű, kellemes egyszerűséggel, s nagy művészettel előadott gordonka játéka igaz gyönyörűséget szerzett a közönségnek. Ritka élvezetet nyújtott az ev. ref. theol. akad. Ének- és Zene-Egyesületének pompásan iskolázott énekkara, mely *Nemes Elemér* vezetése mellett nagy precizitással előadott énekével teljessé tette az estély művészi sikereit. A legközelebbi estély valószínűleg március hó 19-én lesz. *Krasznay István*.

— **A Berlitz-féle nyelviskola** urak, hölgyek és nagyobb gyermekek részére rendszeres oktatást és magánleckéket ad francia, angol, magyar, német, olasz, orosz, szerb és román nyelvben. Az Otthon tagjai kedvezményben részesülnek, ha legalább ötös csoportban jelentkeznek. Cim: Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 15. sz.

Tartalom.

Főhivás Magyarország valamennyi tanítójához az egyetemes Tanítógyűlés érdekében. — Jelentés a VI. Egyetemes Tanítógyűlés Rendszöbízottságának megalakulásáról és szervezetéről. — Az Országos Bizottságból. — Birálati jelentés. — A leányok müzlése és formaérzéke. — A népoktatási törvény reviziója. — Vegyesek.

Laptulajdonos: a Magyar Tanítók Otthona.